

25 вересня 2009 року в рамках проекту «Центральноєвропейське театральне коло» в Драматичному Йокай-театрі (м. Бекешчаба, Угорщина) відбулася прем'єра вистави «Одруження» за М.Гоголем у постановці народного артиста України, художнього керівника Київського академічного Молодого театру Станіслава Мойсеєва.

Угорський театр ініціював і організував цей проект, аби презентувати культурні здобутки семи сусідніх країн (України, Словенії, Австрії, Хорватії, Румунії, Словаччини і Сербії). Зазвичай він запрошує по одному представнику від країни: впродовж місяця кожен працює над постановкою вистави за п'єсою автора-співвітчизника і втілює її на сцені Йокай-театру.

Станіслав Мойсеєв у Йокай-театрі (м. Бекешчаба, Угорщина). Жовтень, 2009.

Станіслав Мойсеєв: увійти в театральне коло

Розмову веде Лілія Бондарчук

– Станіславе Анатолійовичу, цьогорічна постановка в Йокай-театрі – ваш перший досвід роботи на угорській театральній сцені?

– Працюючи в Закарпатському обласному музично-драматичному театрі в Ужгороді, я не раз «возив» вистави до Угорщини, тож досвід роботи на угорських майданчиках, спілкування з тамтешніми глядачами маю.

Минулого року на фестивалі «Мельпомена Таврії» в Херсоні працювали художній керівник, генеральний директор Йокай-театру Петер Фекете та режисер цього театру Бела Мєро. Переглянувши «Четверту сестру» Молодого, вони запросили вашого покірного слугу поставити виставу на їхній сцені.

– Чому ви обрали «Одруження» Миколи Гоголя?

– Спершу ми з угорськими колегами планували показати п'єсу з сучасної української драматургії, позаяк їм сподобалася стилістика «Четвертої сестри». Проте згодом, зважаючи на специфіку проекту «Центральноєвропейське театральне коло», всі разом дійшли висновку, що ліпше звернутися до творчості Миколи Гоголя. У старовинній охайній споруді, зведених у другій половині XIX століття, зустрічатися з героями п'єси Миколи Васильовича особливо слушно, а коли на календарі рік Гоголя – і поготів. Обираючи твір, я свідомо оминув «Ревізора»: в рамках українсько-грузинського проекту планую здійснити постановку за цією комедією на сцені Тбіліського державного російського театру імені Грибоєдова (Автанділ Варсимашвілі відповідно презентуватиме свою роботу на сцені Молодого). До «Одруження» ж придивлявся не один рік, та, позаяк у Молодому цю п'єсу нещодавно поставив Тарас Криворученко, я охоче скористався можливістю втілити свій задум у сусідній країні.

– У якому жанрі ви поставили «Одруження»?

– Побояюся визначати жанр своїх вистав, до того ж, витлумачити те чи інше поняття сучасного світу (здебільшо-

го світу цінностей постмодернізму) стає дедалі важче. В Угорщині ж не прийнято формулювати жанр вистави (його навіть на афішах не зазначають).

– Яку атмосферу намагалися закласти в спектакль?

– Хоча в постановці чимало сцен комедійного характеру, головний стрижень вистави – біполярність світів Агафії Тихонівни і Подколюсіна; згадані персонажі уособлюють трагічну лінію. Ми з виконавцями не віддалялися від тексту Миколи Васильовича, однак ввели одного-єдиного персонажа, не виписаного письменником. Маска Гоголя (в нашій постановці це інфернальний персонаж) живе протягом усього спектаклю і має право втручатися в дію. Виставу вже переглянули на міжнародному фестивалі в Румунії, втім, ми плануємо показати її і на інших фестивалях – «Золотий Лев» (жовтень 2010 року), «Мельпомена Таврії». Маю надію, що з часом цю постановку побачать і глядачі Києва.

– Йокай-театр – театр бродвейського типу. І, за вашими ж словами, організація роботи його постановочної частини, порівняно з будь-яким українським театром, на ступінь вища. Чим це пояснити?

– Дисципліна, відданість справі, бажання домогтися бажаного результату – це те, що вирізняє угорських акторів. Бекешчаба – маленьке містечко, а Йокай-театр – провінційний, проте його митці – надзвичайно професійні, фахові люди. Так сталося, що після двох днів репетицій актриси, яка брала участь у виставі, видалили апендикс, поза тим, через п'ять днів вона вийшла на сцену. Така відданість театрові властива й українським виконавцям, що, правда, не всім.

З акторами я працював упродовж місяця, щодня – по сім годин (запрошені з України художник-постановник Володимир Карашевський і художник з костюмів Юлія Заулична долучилися згодом). Для театрів бродвейського типу такий режим – звичайна річ: вистава виходить за

місяць (максимум – півтора), але впродовж цього місяця актори неабияк трудяться. Принагідно зазначу, що в Молодому семигодинний репетиційний день майже неможливий (щодня граємо репертуарну виставу), однак ми готові спробувати: в січні 2010-го на нашій сцені розпочне роботу французький режисер Крістоф Фьотріє, який поставить спектакль за п'єсою сучасного французького драматурга Ремі Де Вос «Доки смерть не розлучить нас...», прем'єра – у лютому.

Фінансування театрів в Угорщині суттєво відрізняється від нашого: там знаходять кошти і на нові прем'єри, і на гастролі, і на такі проекти як «Центральноєвропейське театральне коло».

– Зрештою, і гастрольна поїздка Молодого до Йокай-театру з виставою «Марінований аристократ» стала можливою завдяки фінансовій підтримці угорської сторони?

– Саме так. Якось під час переговорів у колег із Йокай-театру виникла ідея: впродовж «Українського жовтня» показати виставу Молодого за сучасною українською драматургією. Так на угорській сцені з'явився «Марінований аристократ». Тамтешні глядачі вподобали виставу. Думаю, нам вдалося переконати їх у тому, що вона – «жива», і водночас показати хороші акторські роботи.

– Міська влада Києва фінансує муніципальні театри з бюджету тільки в статті заробітної платні.

– Зарплатню працівники нашого театру отримують без затримок. А от постановки, гастролі, комунальні послуги з цього року ми сплачуємо власним коштом (раніше за комунальні послуги, а також деякі ремонтні роботи, пов'язані з утриманням приміщення, місто бодай частково, але допомагало розраховуватися). Запитаєте, як виходимо з цього становища – чи дорожимо квитки? Так, ціни на квитки підвищуємо: раз на рік. Не став винятком і 2009-й. Щоправда, дохідної частини в листопаді цього року фактично немає (у зв'язку з епідеміологічною ситуацією в країні діяльність київських театрів було призупинено), і наразі виникає проблема: як сплачувати комунальні послуги?

– Які з теперішніх вистав Молодого найпопулярніші?

– «Хоровод любові» Артура Шніцлера, «Московіада» Юрія Андруховича (хоча це, вочевидь, некомерційний проект), «Empty trash (Спалюємо сміття)», «Четверта сестра»... Крім того, тиждень, який передував «листопа-

довій епідемії», ми зауважили як найуспішніший із початку сезону: збори зростали.

– Прем'єр цього року менше?

– Щороку презентуємо чотири-п'ять прем'єр, цього року – три. Виставу режисера Миколи Яремківа «Моя дорога Памелла» за п'єсою Джона Патріка показали навесні, у грудні ж запросимо одразу на дві нові: «Торчалов» Микити Воронова (переклад – Олександра Муратова; режисер – Валерій Легін; художнє керівництво здійснив ваш покірний слуга; в головних ролях – Станіслав Боклан, Ірма Вітовська, Римма Зюбіна) і музичну виставу для дітей «Примхливе кохання Дроздоборота» (постановка – Юлії Маслак, художник – Олена Богатирьова, композитор – Юрій Шевченко).

«Венеційського купця» (головну роль виконуватиме Олексій Вертинський), сподіваюся, покажемо в квітні 2010-го: наразі моделюємо, сказати б, «новий» варіант декорацій, позаяк перший виявився вельми недешевим (сягав 150 тисяч грн). Вистава мала вийти ще минулого року, проте ми не отримали грант, на який сподівалися, і роботи призупинилися. Утім, до прем'єри цю роботу ми таки доведемо.

– У листопаді Молодий планував провести фестиваль, присвячений проблемам сучасної драматургії...

– Захід перенесено на листопад наступного року. Імовірно, міністерство культури і туризму частково допоможе з фінансуванням.

– У жовтні виповнилося десять років виставі «Рехувілізор», яку ви поставили за творами Миколи Гоголя і Миколи Куліша. Існує твердження, що виставу не варто тримати в репертуарі більше п'яти років. «Украдене щастя» «франківці» грають упродовж трьох десятиліть... На ваш погляд, який «вік» є кризовим для будь-якого спектаклю?

– Успіх і тривале життя вистави «Украдене щастя», думаю, визначили акторські особистості, задіяні в ній. Вони – своєрідна емблема Театру імені Франка. У кожному разі багато важать догляд режисера за виставою і ставлення до неї акторів, тому якихось числових параметрів («п'ять», «сім» чи більше років) я не виставляв би. Інша справа, що вистави естетично застарівають, особливо ті, які на момент прем'єри були актуальними; по суті, це – привід для того, щоб зняти виставу з репертуару.

– Ваше ставлення до багатогодинних постановок (яких на українській сцені поки що немає), на зразок дев'ятигодинних «Бісів» за Достоевським у Малому драматичному театрі в Санкт-Петербурзі?

– До будь-якого формату вистави ставлюся доброзичливо, проте важливіше за формат те, чи цікавить вона глядача, чи знаходить він час і сили, аби дивитися дев'ятигодинний спектакль. З-поміж вистав Молодого тільки одна має тривалість більше трьох годин – «Четверта сестра».

– Чи доречно презентувати в багатогодинному форматі твори Гоголя?

– Залежно від їх обсягу. «Одруження» Микола Васильович написав, так би мовити, у форматі нашої, сучасної, драматургії. Вистава в Йокай-театрі (дійство триває дві години 15 хвилин) стала в Угорщині четвертим «Одруженням». Нічого дивного: по-перше, йдеться про твір із когорти світової класики, по-друге, угорці люблять творчість Гоголя, як, до речі, й українці.

Жовтень – листопад 2009